

נהגות יצחק

בראשית ברא אלקים וגו', (א' א').

בראשית, פירש רש"י, וזה לשונו, אמר רבי יצחק, לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים וכו', ע"כ. פירושו, דהקשה אמאי התחיל עם סיפור מעשה <<<

מעשה בראשית

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ.

א

בראשית, פירש רש"י, וזה לשונו, אמר רבי יצחק, לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים וכו', ע"כ.

ומבואר, אף שבעצם היה התורה צריך להתחיל עם המצוות, שזה תכלית התורה, מכל מקום הבורא יתברך שמו מצא לנכון שיידעו כולם שהוא עושה מעשה בראשית, וזה הקדמה נחוצה ללימוד התורה¹.

וצריך לבאר מהו חשיבות ענין זה לדעת את מעשה בראשית, שיש צורך להקדימו ללימוד התורה.

ועוד מצינו לגבי מעשה בראשית, שמתחילים משבת זו שבת בראשית, לומר אחר מנחה מזמור ברכי נפשי וחמשה עשר מזמורי שיר המעלות, וכמבואר הטעם בלבוש (אורח חיים סימן תרס"ט), וזה לשונו, שבת שאחר חג נקרא שבת בראשית, לפי שקורין בו פרשת בראשית וכו', למנחה באותו שבת נוהגין להתחיל לומר ברכי נפשי, והטעם שמתחילין אותו בשבת זו, משום שכל אותו המזמור מדבר בענין מעשה בראשית, לכך מתחילין אותו בשבת של פרשת בראשית, וקורין אותו משם ואילך בכל השבתות במנחה, כדי לזכור ענין מעשה בראשית, באפוקי יומא דשבת, שהוא זכר למעשה בראשית, ונראה לי שמה שקורין החמשה עשר שיר המעלות עמו, הוא גם כן מהאי טעמא, שהרי אמרם דוד כשכרה השיתין וקפו תהומות ובעי למשטפי עלמא לחזור אותו לתוהו ובוהו חס ושלום, כדאיתא במדרש, ועל ידי אלו החמשה עשר שיר המעלות חזר התהום לאחוריו, ונעשה קיום למעשה בראשית, לכך אומרים אותו גם כן עם מזמור של ברכי נפשי, ע"כ.

ומבואר חשיבות ידיעת מעשה בראשית, שצריך לדעת ולהכיר בריאת וקיום העולם, עד שצריכים להזכירו כל שבת, (על כל פנים במשך ימות הגשמים), והכל כדי להזכיר שהקב"ה עשה מעשה בראשית, וצריך ביאור חשיבות ידיעה זו.

ב

כתב הטור (אורח חיים סימן תרס"ט), וזה לשונו, ומוציאין (בשמחת תורה) שלשה ספרים וקורין באחד וזאת הברכה, והמפטיר קורא בשני וכו' ובשלישי מתחיל בראשית, וקורין אותו שמחת תורה לפי שמסיימין בו התורה, וראוי לשמוח בסיומה, ורגילים להתחיל מיד בראשית, כדי שלא יהא פתחון פה לשטן לקטרג לומר כבר סיימו אותה ואינם רוצים לקרותה עוד וכו' ונוהגין באשכנז שהמסיים והמתחיל נודרין נדבות, וקוראים לכל מרעיהם ועושין משתה ושמחה ויום טוב לסיימה של תורה ולהתחלתה, ע"כ.

ומבואר שבשמחת תורה לא רק שמסיימים התורה, אלא יש גם ענין להתחיל ספר בראשית, ובפשטות ההתחלה היא כדי שלא יהא קיטרוג.

אכן מה שצריך ביאור הוא מה שמצינו שיש גם למתחיל לעשות משתה ויום

טוב לכבוד זה, ולכאורה תינח המסיים שעושה משתה ויום טוב שהרי סיים את התורה, אך מה הענין שגם המתחיל יעשה שמחה ויום טוב, דלכאורה משמע שסיבת ההתחלה היא כדי שהשטן לא יקטרג.

ומבואר שיש ענין מסוים להתחיל ספר בראשית דייקא, היכא דכתיבא מעשה בראשית, עד כדי כך שעושים משתה ויום טוב לכבודו, וצריך ביאור מה עניינו.

ג

ונראה לבאר בהקדם מה שכתב הגר"א בריש שיר השירים.

דעיין שם שביאר שארבעה פסוקים הראשונים של שיר השירים, א), שיר השירים אשר לשלמה, ב), ישקני מנשיקות פיהו וכו', ג), לריח שמניך טובים וכו', ד), משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך, הם כנגד הארבעה מועדים, וזה לשונו שם, וארבעה פסוקים אלו וכו' וגם הם נגד ארבעה רגלים וכו' והשלישי הוא נגד סוכות וכו' והרביעי משכני אחריך, הוא נגד שמיני עצרת, שהוא לישראל לבדו, והם נגד הארבעה חושים וכו' משכני אחריך הוא ראייה, ע"כ.

ולכאורה הגר"א בא ללמד ונמצא למה, והיינו דמה שכתב שמשכני אחריך נרוצה הוא כנגד שמיני עצרת, מבואר בעצם המהות של שמיני עצרת, שעניינו הוא משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך, ודו"ק.

וביאור ענין זה בהקדם מה שכתב שם עוד שמשכני אחריך הוא כנגד חוש הראייה, וצריך ביאור.

ונראה לבאר על פי מה שכתב בתפארת שלמה (פרשת ויחי), לבאר הא דכתיב משכני אחריך נרוצה, וביאר דקיימא לן דקנין הצאן, שהוא במשיכה, הוא או על ידי שקורא לה והיא באה, או על ידי שמכישה במקל ורצה, כמבואר בקידושין (כ"ב), ובעת הגאולה הקב"ה יקנה אותנו על ידי משיכה, (לכאן שאנו כצאוננו), ומתפללים להקב"ה משכני שיעשה בנו קנין משיכה, אבל באופן אחריך נרוצה, שיהיה הקנין על ידי שקורא לה והיא באה, שילך השם יתברך בראשונה וכנסת ישראל אחרינו, ולא חס ושלום על ידי הכישה במקל, שכנסת ישראל רצים והשם יתברך רץ אחריהם במקל, עיין שם².

אכן לכאורה פירושו צריך ביאור, דהנה עיין בקידושין שם, דמבואר שמה שמשיכה קונה על ידי שקורא לה והיא באה, אינו מועיל אלא דווקא בבהמה, אבל בעבד כנעני (אף למאן דאמר דמשיכה קונה בעבד), אינו מועיל משיכה רק היכא דתקפו ובא אצלו, אבל קורא לו לבוא אצלו אינו קונה, וכמבואר שם החילוק דבהמה אדעתא דמרה אזלה, ופירש רש"י, על דעת הקורא אותה, לפי שאין לה דעת, ע"כ, עבד אדעתיה דנפשיה קאזיל, ופירש רש"י, מדעת עצמו, ע"כ.

ומבואר שמי שיש לו דעת, אי אפשר לקנותו בסוג משיכה שקורא לו והוא בא. ולפי זה אדם, שיש לו דעת, לא יועיל בו קנין של משיכה על ידי קריאה, שהרי על דעת עצמו הוא עושה, ואם כן איך אפשר לפרש משכני אחריך נרוצה על ידי משיכה של קריאה, וצריך ביאור.

אכן יש לומר דיש פתרון, דעיין שם בקידושין, אמר רב אשי עבד קטן כבהמה,

(2) ועי' מה שכבר שכ' כע"ז, בזרע ברך על שיר השירים (צו שני).

(1) ועי' מש"כ בסמוך.

ופירש רש"י, קטן, דלית ליה דעת, כבהמה דמי, ואם קראו לשם קניה, ובא אצלו, קנאו, ע"כ.

ומבואר דבעצם שייך הך קנין משיכה על ידי קריאה באדם, אכן רק באופן שאין לו דעת עצמו, ודו"ק.

ולפי זה יש לומר שאם נמצא אדם שאין לו דעת עצמו, פירוש שמבטל דעתו לדעת קונו, שפיר אפשר לקנותו אף במשיכה של קורא לו והוא בא, שהרי אינו בא על דעת עצמו, ודו"ק.

ויש לומר שזה גם הביאור **שמשכני** היא חוש הראיה, דמיירי באופן שהוא רואה את קונו, ולא שמכישו במקל, ודו"ק.

ונראה שזה הביאור במה ששימיני עצרת הוא בבחינת **משכני אחריו נרוצה**, פירוש שמכיון שמבטל את עצמו **הביאני המלך**, שנקנה על ידי משיכה של קורא לו, וזוה זוכה לבוא **לחדרו**.

והנה ענין לבוא חדריו הוא שכתב רש"י פרשת פינחס, על הא דכתיב **עצרת תהיה לכם**, וזה לשונו, ומדרשו באגדה, לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד שבעים אמות, וכשבאין ללכת אמר להם המקום, בבקשה מכם עשו לי סעודה קטנה, כדי שאהנה מכם, ע"כ.

והיינו לבוא חדריו שבהם הקב"ה נהנה מאתנו, וזה מה שמסיים **נגילה ונשמחה בך**.

ד

אכן אכתי צריך ביאור איך מגיעים לדרגה זו שיהא אפשרות **משכני אחריו נרוצה**, שיהא בבחינה של ערום בדעת ומשים עצמו כבהמה, שעל ידי זה יזכה **להביאני הלך חדריו ונגילה ונשמחה בך**.

ונראה שדבר זה אינו שייך אלא על ידי אהבת ה', שאם עובד ה' מתוך אהבה, אז זוכה לביטול הדעת, שיהא ערום בדעת, שבאופן זה יזכה שיהא אפשר לקנותו במשיכה של קריאה וכו"ל.⁽³⁾

(3) ועי' מש"כ במק"א בענין עבודה דיום שמע"צ.

ובענין איך לקנות אהבת ה', נראה לבאר על פי מה שייסד בספר תומר דבורה (פרק ה'), דעיין שם (פרק א'), שכתב, וזה לשונו, האדם ראוי שיתדמה לקונו, ואז יהיה בסוד הצורה העליונה צלם ודמות וכו' שהרי עיקר הצלם והדמות העליון הן פעולותיו וכו' לפיכך ראוי שיתדמה אל פעולות הכתר, שהן שלושה עשרה מדות של רחמים עליונות, ורמוזות בסוד הפסוקים **מי א'ל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו, לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא, ישוב ירחמנו יכבוש עונותינו ותשליך במצולות ים כל חטאתם, תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם**, אם כן ראוי שתמצאנה בו שלושה עשרה מדות אלו, ע"כ, ועיין (ריש פרק ב'), שכתב, וזה לשונו, עוד, להיות האדם דומה לקונו בסוד מדת הכתר, צריך שיהיו בו כמה גופי פעולות שהם עיקר ההנהגה, ע"כ.

והיינו שהאדם צריך שיהיה לו ממידת קונו בעבודת השם שלו.

ועיין שם (פרק ה'), שביאר כיצד ירגיל האדם עצמו במידת החסד, וזה לשונו, עיקר כניסת האדם אל סוד החסד, הוא לאהוב את ה' תכלית אהבה, שלא יניח עבודתו לשום סיבה וכו' ועתה צריך לדעת כמה הן מידות גמילות חסדים בבני אדם, וכולם יעשה עם קונו למעלה, אם ירצה לקנות מידת החסד וכו' רביעית, לתת צדקה לעניים, ודוגמתם וכו' והצדקה הראויה אליהם⁽⁴⁾, פירשו בתקונים (תיקון י"ח, ל"ג). לקיים **(צדק"ה) צ' אמנים ד' קדושות ק' ברכות ה' חומשי תורה**, בכל יום⁽⁵⁾, ועל דרך זה כל אחד כפי כוחו ימשיך צדקה וכו', ע"כ.

ומבואר דלאהוב את ה' בתכלית אהבה, הוא על ידי עשיית חסד, ועשיית חסד כביכול עם הבורא הוא, על ידי ארבעה דברים אלו, שהם, עניית אמן, קדושות, ברכות, ולימוד תורה, וכשעושה ארבעה דברים אלו בכל יום בזה עושה כביכול חסד עם הבורא, וזוה מגלה אהבתו אליו יתברך בתכלית האהבה.

ולכאורה זהו סוד העבודה של שמיני עצרת, שעל ידי זה יזכה אל **הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך**, ודו"ק.

(4) פי', יסוד ומלכות.

(5) ועי' מש"כ במ"ב (סי' ו'), בענין צד"ק.

פרפראות/המשך

לפתוח ליבם של התלמידים על ידי שמחה, ובאופן זה יוכלו לקבל הלימוד באופן הנרצה, והיינו שיביאנו לתכלית הנרצה שילמדו על מנת לעשות, ודו"ק⁽²⁾.

ונראה פשוט דוודאי אין דברי בדיחותא אלו שום ליצנות חס וחלילה, שזה וודאי לא יפתח הלב בתורה, ואדרבה זה גופא ביטול תורה, וכדכתיב **ובמושב לצים לא ישב כי אם בתורת ה' חפצו**, אלא דברי בדיחותא הם בדברי תורה עצמם, שאומר דברי תורה שפותרים את הלב, והיינו שאומר דברים שמחים בדברי תורה, ודו"ק.

והנה נראה שזה שהקב"ה הבטיח לעם ישראל נחלת גויים, אין לך דבר המשמח את הלב גדול מזה, וראויים דברים אלו להאמר לפני הלימוד, בכדי לפתוח בהם הלב.

ונראה שזה מה שכתב רש"י כאן, שאף שמצד דברי תורה היה צריך להתחיל בפרשת **החדש הזה לכם**, אבל הקדים מתחילה מילתא דבדיחותא לפתוח הלב, שזה ספר בראשית, שהוא המילתא דבדיחותא לפני הלימוד, שעל ידי זה שידועים **שכח מעשיו הגיד לעמו** וכו', זה פותח הלב, מחמת השמחה שידועים שהקב"ה מבטיח להם נחלת גויים, ועל ידי זה יכנסו הדברי תורה היטב בליבם, שילמדו על מנת לעשות, ודו"ק.

(2) ועי' מהר"ל שכת' שר"ת בלימוד סוגיא עמוקה היה משים לפניו דינרי זהב.

בראשית, היה צריך להתחיל עם המצוות, וזה התכלית של התורה, ועל זה תירץ שהוא משום **שכח מעשיו הגיד לעמו**.

אכן לכאורה צריך ביאור איך יתורץ הקושיא בזה **שכח מעשיו הגיד לעמו**, דהרי סוף סוף התורה ניתנה לתכלית של עשיית המצוות, ולא לומר סיפור דברים, וצריך ביאור⁽¹⁾.

ונראה, בהקדם מה שכתב בגור אריה, בפירוש דברי רש"י שפירש קושיית רבי יצחק, אמאי התחיל התורה מבראשית, וזה לשונו, אחר ששם תורה אינו נופל אלא על מצות התורה, שהרי תורה הוא לשון הוראה, להורות לנו המעשה אשר נעשה, ולפיכך דוקא תורת משה נקרא תורה, מפני שבה כתובים המצוות וכו', עיין שם.

ומבואר שעיקר התורה הוא הוראה, פירוש להורות המעשה אשר יעשון, ולכאורה כהא דתנן באבות, שצריך ללמוד על מנת לעשות.

והנה עיין שבת (ל:), דרבה מקמי דפתח להו לרבנן (פירוש), לפני שהתחיל (ללמוד), אמר מילתא דבדיחותא, ובדחי רבנן וכו', ופירש רש"י, וזה לשונו, נפתח לבם מחמת השמחה, ע"כ.

ומבואר שאם רוצה שהלימוד יתיישב יפה בלב התלמידים, צריך לפני הלימוד

(1) ועי' מש"כ בגו"א שהמצוות שייכי לא", עיי"ש.

וביאור ארבעה דברים אלו נראה, הדנה עיין מה ששנו חכמים (פרק ו' דאבות), דחמישה קנינים קנה הקב"ה בעולמו, ועיין מה שכתב הגר"א שם דבעצם אינם אלא ארבעה קנינים, והם תורה קנין אחד, שמים וארץ קנין אחד, ישראל קנין אחד, ובית המקדש קנין אחד, וכן איתא בפסחים (פ"ז), שישאל הם אחד מארבעה קנינים שיש לו להקב"ה בעולם, והארבעה קנינים הם כזכר, תורה, שמים וארץ, ישראל, ובית המקדש⁶.

והנה ענין קנין שקנה הקב"ה בעולמו, פירושו שהם הדברים שבזכותם העולם קיים, שהם קיום העולם.

ונראה שבעצם ארבעה דברים אלו של צדק"ה, הם הם הארבעה קנינים שקנה הקב"ה בעולמו, שהצדק"ה היא על ידי א), אמן, ב), קדושה, ג), ברכות, ד), תורה, והם הארבעה קנינים הנזכרים כמבואר.

א), אמן, הנה ענין עניית אמן, הוא לגלות כבודו של הקב"ה בעולם, וכמבואר במהרש"א בסוטה (מ); שאמ"ן בגימטריא צ"א, שזה גילוי של השם שכתבו (גימטריא כ"ו), וכקריאתו (אדנות, גימטריא ס"ה), וביחוד הם גימטריא צ"א, וזה תכלית הבריאה, בגין דאשתומדע, פירוש להתגלות ולהתודע כבודו בעולם.

והנה זה כנגד הקנין של בבית המקדש, שבבית המקדש יש גילוי השכינה, וכמבואר בסוטה שם שאין ענין אמן במקדש, וכמבואר במהרש"א שם שזה מפני שהכהנים אמרו שם המפורש, שזה קריאת השם ככתביתו, ושם נמצא התגלות כבודו יתברך.

ב), קדושה, הוא גם כן שייך לקנינו של הקב"ה, הדנה הקדושה עליו העולם קיים, וכמבואר בסוף מסכת סוטה (מ"ט), ואלא עלמא אמאי קא מקיים, אקדושה דסידרא, ואיאה שמיה רבא דאגדתא, שנאמר וכו', ופירש רש"י אקדושה דסידרא, סדר קדושה, שלא תקנה אלא שיהו כל ישראל עוסקין בתורה בכל יום דבר מועט, שאומר קריאתו ותרגומו, והן כעוסקין בתורה, וכיון שנוהג בכל ישראל בתלמידים ובעמי הארץ, ויש כאן שתיים, קדושת השם ותלמוד התורה, חביב הוא,

(6) ועיי' במהרש"א שם, דישי עוד גיר', עיי' לקמן.

וכן היא שמיה רבה מברך שעונין אחר הגדה, שהדרשן דורש ברבים בכל שבת, היו נוהגין כן, ושם היו נקבצין כל העם לשמוע, לפי שאינו יום של מלאכה, ויש כאן תורה וקידוש השם, ע"כ.

ומבואר שעל שני דברים אלו, קדושה וקדיש, עליהם העולם קיים, ונראה שקנין זה הוא מה שקנה הקב"ה לישראל, דהרי ישראל הם העוסקים בקדושה זו, כמבואר ברש"י, ודו"ק.

ג), ברכות, גם עליהן עומד וקיים העולם, כמו שמצינו ענין מאה ברכות שהם קיום העולם, כמבואר (ברכות ל"ג), שמשוה רבינו קאמר 'מה' ה' אלקיך שאל מעמך, ודרשו חז"ל אל תקרי מה אלא 'מאה' (עיי' בראשונים מנחות מ"ג), והם המאה ברכות.

ועיין בטור (אורח חיים סימן מ"ו), שהביא מדרש שדוד המלך תיקן לומר מאה ברכות בכל יום, מפני שהיו מתים כל יום מאה אנשים מישראל, וכנגד זה תיקן מאה ברכות, עיין שם, הרי שהברכות הם קיום העולם.

ונראה שהקנין שכנגדם הוא הקנין של שמים וארץ, דהרי הברכות הם המחברים שמים וארץ, כמבואר בברכות (ל"ו), דקודם הברכה השמים שמים לה, ואחר הברכה והארץ נתן לבני אדם, ודו"ק.

ד), והקנין הרביעי הוא לימוד התורה, (אות ה' של צדק"ה שזה לימוד ה' חומשי תורה), ובחינה זו של לימוד תורה היא כנגד קנין תורה שעליו קיים העולם, וכמו שדרשו חז"ל בריש תענית אם לא בריית יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת, דאי אפשר לעולם שיייתקיים בלי תורה⁷.

ומבואר שארבעה דברים אלו של צדק"ה, הם הם הקנינים שיש לו להקב"ה בעולמו, ועל ידי ארבעה דברים אלו שבעצם הם אהבת ה', מקיימים את העולם.

ולכאורה זה גופא הקשר בין שמיני עצרת שבו מראים אהבתנו להשם יתברך, לספר בראשית שזה קיום העולם, והוא על ידי אהבת השם, ודו"ק.

(7) ועיי' מש"כ בזה בנפשה"ח ש"ד.

פרפראות/המשך

לו, ואם כן, מכיון דכתיב את ה' אלקיך תירא, הרי בוודאי שאין שום דבר השווה לה' אלקיך, ובהכרח שכל היסוד שאת בא לרבות מופרך, שזה בלתי אפשרי לרבות שיהא משהו או משהו שהוא שווה לה' אלקיך, וממילא אי אפשר לפרש את בשום מקום, דהרי מכאן מוכח שאין את בא לרבות, ודו"ק.

עד שבא רבי עקיבא, פירוש, וחידש שהא דאמרינן שאת בא לרבות, אין פירושו שמרבה רק דבר השווה לו, אלא שבא לרבות שגם דבר הטפל לו, שייחשב כמוהו, פירוש שהטפל כעיקר, ולפי זה שפיר שייך לפרש את ה' אלקיך תירא, שאת בא לרבות תלמידי חכמים שהם כה' אלקיך, פירוש מכיון שטפלים הם לו יתברך, הרי הם נכללים, ודו"ק⁴.

והשתא, לפי הך מאן דאמר שאת בא לרבות דבר הטפל לו שנחשב כמוהו, יש לומר שזה מה שכתוב כאן ואת הכוכבים, פירוש שהכוכבים הם טפלים ללבנה שכתוב לפני זה, והיינו דכתיב ואת המאור הקטן לממשלת הלילה, ואת דבר שהוא טפל להמאור הקטן, שהם הכוכבים, והשתא דמבואר שהכוכבים נחשבים טפלים ללבנה, שפיר יש לפרש דהיינו שהרבה צבאה להפיס דעתה, ודו"ק.

(4) ובאמת אם נדקדק, נראה, שהיכא שחז"ל הביאו את הפלוגתא אם את לרבות, הנפק"מ היא לגבי האם מרבה הוא דבר הטפל לו, כגון עור של שור הנסקל (ב"ק שם), ושער הטפל לגוף (פסחים, ופ"ד דזבחים), ועוד.

***

ואת הכוכבים, (א' ט"ז).

הכוכבים, פירש רש"י, וזה לשונו, על ידי שמיעט את הלבנה, הרבה צבאה להפיס דעתה, ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור, דהרי כתוב רק שברא הכוכבים, ומיחיי תיתי שכתוב כאן דבר מיוחד בכוכבים, שצריך לומר שכתוב ואת הכוכבים לומר שבאו להפיס הלבנה⁵.

ואפשר מכיון דכתיב ואת הכוכבים, ולא כתוב 'והכוכבים' סתם, מבואר דישי כאן יתור לדרוש שבאו להפיס את הלבנה.

ובביאור הדבר נראה, על פי מה שכבר ביארנו פלוגתת שמעון העמסוני ורבי עקיבא, אי דרשינן את לרבות, דעיין בבא קמא (מ"א); שמעון העמסוני וכו' היה דורש כל אתין שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא, פירש וכו' עד שבא רבי עקיבא ולימד, את ה' אלקיך תירא, לרבות תלמידי חכמים, עיין שם.

ולכאורה צריך ביאור, דהרי שמעון העמסוני בא בטענה, שאי אפשר לפרש שאת הוא לרבות, ואיך רבי עקיבא מתרץ קושיית שמעון העמסוני.

ונראה דהא דשמעון העמסוני דרש את לרבות, פירוש שבא לרבות דבר השווה

ובתוספת ביאור נראה, דהנה עיין (פרק ו' דאבות), בברייתא דשנו חכמים, שהזכיר שם שגם אברהם הוא קנין אחד, ולכאורה צריך ביאור דהא מבואר שיש להקב"ה רק ארבעה קנינים בעולם⁹.

אכן עיין פירוש רש"י שם (אבות), וזה לשונו, אברהם מנין, שבראו הקב"ה לכך להיות קנינו של עולם ויתקיים בשבילו, שנאמר **ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לא' עליון**, ולמה, בשביל שהוא **קונה שמים וארץ**, שבשבילו העולם מתקיים, לפי שהוא קרב את הבריות תחת כנפי השכינה והחזירן למוטב ואמר להן דברים הנזכרין, ע"כ.

ונראה דשאני קנין של אברהם משאר הקנינים, דבעצם אברהם כולל בתוכו כל הארבעה קנינים, וכמו שכתוב **אלה תולדות השמים והארץ 'בהבראם', בהבראם** אותיות 'אברהם', שהוא היה תיקון העולם, ודו"ק.

ונראה שדבר זה מרומז בשמו שנקרא אבר"ם, ראשי תיבות א'מ'ן, ב'רכות, ל'וממות (פירוש, קדושה), מ'זרה (תורה), ודו"ק.

ונראה שלא רק אברהם כולל כל הקנינים, ומשום הכי נקרא אב, אלא בעצם הוא הדין לכל האבות שתיקנו כל הארבעה קנינים, ומשום הכי נקראים אבות, ועיין מה שכתב הגר"א (הובא בליקוטים בסוף יהל אור), וזה לשונו, בפרשת עקב, **זכור לאברהם ליצחק וליעקב אל תפן אל קשי העם זה ואל רשעו ואל חטאתו** כו', בעד אלו השלוש שהם אותיות שלישית של האבות, ר'ח'ק, שהוא ר'שעו, ח'טאתו, ק'שי, דהיינו בשביל אברהם מכפר **רשעו** וכו', ע"כ, ועיין שם שביאר השמות של האבות.

שכתב, שאותיות הראשונות של א'בר(ה)ם י'צחק י'עקב - י' א' י', הם ראשי תיבות ה' אלקינו ה', של השמות שבפסוק שמע ישראל, והם כנגד קריאת שמע.

ואותיות השניות של האבות הוא נגד התפילות, כמו שכתוב **ע'רב ובו'קר וצ'הרים** - ב' תפילת ב'וקר, כנגד ב' של אברהם שתיקן שחרית, צ' תפילת צ'הרים, כנגד צ' של יצחק שתיקן מנחה, ע' תפילת ע'רב, כנגד ע' של יעקב שתיקן ערבית.

ואותיות השלישיות הוא ר'שע ח'טא ק'שי, כנזכר, שהם באים לכפר.

ואותיות הרביעיות הוא נגד שלוש קדושות, ק'דוש ב'רוך וימ'לוך, מ' - ימ'לוך, כנגד מ' של אברם (שזה עיקר שמו), ק' - ק'דוש, כנגד ק' של יצחק, ב' - ב'רוך, כנגד ב' של יעקב, שהכל נכלל באבות וכו', עיין שם.

ונראה שארבעה בחינות אלו הם כנגד ארבעה חלקי התפילה, סדר התפילה היא, קריאת שמע, עמידה (שמונה עשרה), נפילת אפים (תחנון), וקדושה דסידרא, ואותיות הראשונות של האבות כנגד קריאת שמע, והשניות נגד העמידה,

(8) ועי' מהרש"א פסחים הנ"ל.

והשלישיות, שהם באים לכפר הם כנגד נפילת אפים, שגם כן בא לכפר, ואותיות הרביעיות הם כנגד קדושה דסידרא, ששם אומרים קדוש ברוך וימלוך, ודו"ק⁹.

ונראה שהם גם כן כנגד הד' קנינים שיש להקב"ה בעולמו, ובעשיית צדק"ה עושה כביכול חסד עם הקב"ה ומקנה לו עולמו, דקריאת שמע זה תורה, וכמבואר במנחות (צ"ט), שמקיימים בזה מצות תלמוד תורה¹⁰, ותפילה שזה שמונה עשרה, הוא כנגד עניית אמן, שהתפילה היא כנגד בית המקדש, שהרי כנגד קרבנות תיקנום¹¹, ובחינת נפילת אפים, זה כנגד ברכות, שכמו שנפילת אפים מכפרת גם ברכות מכפרים כמו שמצינו במאה ברכות, ובשניהם מצינו שמצילים מן המגיפה, וכנזכר שזה מכפר על רשע חטא וקשי, והקנין הרביעי הוא קדושה, כנגד קדושה של הצדק"ה, שזה קדושת ישראל, ודו"ק.

ונמצא שהאבות, שהם אבות העולם, הוא מפני שתיקנו ארבעה קנינים אלו, ועל ידי זה עשו חסד כביכול עם הבורא, על ידי אהבתם להשם, ודו"ק.

והנה ספר בראשית נקרא ספר הישיה (וכמבואר בעבודה זרה כ"ה.), מפני שזה ספר של אברהם יצחק ויעקב, שנקראו ישרים, והיינו כנזכר, שהם בעצם מהותם - שזה שמים, מקיימים את העולם, ומשום הכי נקראים אבות, שהם אבות העולם.

ומבואר שספר בראשית הוא הספר של אהבת ה', שעל ידי אהבה זו אפשר לו לעשות חסד כביכול עם הקב"ה, ועל ידי זה נזכה **לנגילה ונשמחה** בך, ודו"ק.

2

ונראה דמשום הכי מקדים מעשה בראשית לתורה, משום דעל ידי ספר זה נזכרים בתכלית הבריאה, שזה הארבעה קנינים, וזהו אהבת ה', שזה הצדק"ה שאנו עושים עימו כנזכר, וזהו גופא הקריאה שקורא אלינו, ואנו באים, ומשום הכי מתחילים מבראשית בשמיני עצרת, שאז דייקא הוא זמן של **משכני**, שהוא קורא לנו ואנחנו מבטלים דעתנו ובאים אליו באהבה, ודו"ק.

ונראה שזה גם ענין שמתחילים אמירת ברכי נפשי וחמשה עשר שיר המעלות משבת זו, ששבת (ובפרט שבת זו), היא ענין בריאת וקיום העולם, (דברכי נפשי הוא כנגד הבריאה, והשיר המעלות הם כנגד הקיום התמידי), וצריך את שניהם, ואמירתם באה להזכיר ענין תיקון העולם, שעל ידי זה נבוא לאהוב את ה', ודו"ק.

בכתר אחד, ולכאורה שרו של לבנה נמצא כבר משעת עשייתה, ואינו תלוי בשעת התלייה ברכיע, ודו"ק.

(9) ואפשר שזה סוד תפילות אבות תיקנום, ודו"ק.

(10) ועי' שאג"א סי' א'.

(11) ועי' שעה"כ שבזמן שמתפלל הרי כזמן שביהמ"ק קיים.

ישראל בטח בה'

להאברך החשוב יגע ועמל בתורה, חוט של חסד משוך על פניו,

מתחסד עם קונו ועם הבריות

הרה"ג **שלמה זלמן קודיץ שליט"א**

ולכל משפחת הרוממה,

ובחדא מחתא נשגד קדם חותנו רבינו ראש הישיבה שליט"א

ברכת מזל טוב לרגל הולדת הבן/הנכד

יתן ה' ויזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים לתפארת המשפחה.

המאחלים בלב הומה

התלמידים

בן ארבעים לבניה

נשגד בזה ברכת השנים לאחינו היקר היושב במרחקי מקום ומצודתו פרוסה

לכל קצוי ארץ, נחמד למעלה ואהוב למטה ומאיר פנים לכל אחד,

מדבה להטיב וקובע עיתנים לתורה

ה"ה הרב **שיעיה בלוי שליט"א**

ימלא ה' משאלות ליבך לטובה ותזכו לשנים רבות נעימות וטובות,

ואין אדם עומד על דעת עד ארבעים שנה

עוד ינבון דשנים ורעננים יהיו

מאחלים מכל לב

אחיך אהביך